

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Будь готов!

36-шо (3632) №,
2023 ий 8 сентябрь,
кугарня.

Ямде лий

0+

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

Лудшетым шотлен от пытаре

Фотом школпн аривше гыч нэлме.

«Ура-а, «Ямде лий» толын!» – йоча газетлан куанен, Морко район Купсола школышто тунемше ўдыр-рвезе-влак (снимкыште) кажне кугарнян рўж кычкыра-лыт. Нуно «Ямде лий» дене изинек кылым кучен куш-кыт. Газетлан возалташ тўналтыш класслам туныктышо Г.Н.Сергеева кумыланда.

– *Марла йоча газет эре пеленна. Марий йылме урокышто – польшкалыше, мўнгыштў – йолташ. Пайдале ой-канашыже мыняр?! Тудым кеч-могай ийготан еҗлан шергалаш онай. Ме шке лудына, шольо-шўжар-*

нам кумылаҗдена, – ойлат ўдыр-рвезе-влак.

2024 ийын икымше пелий-жылан подписке тургым тўналын. Купсола школышто тунемше ден туныктышо-влак 25 газетым редакций гоч налыт. Ялысе изи школан тиде шагал огыл. Пагалыме ача-ава, кочакова-влак, теат, келшыше йўным ойырен, «Ямде лий» газетлан возалташ вашкыза. Мыланна шочмо йылме дене савыкталтше газетым кажне марий йочан кидыштыже ужаш – кугу куан.

Е.ИВАНОВА.

ПОДПИСКЕ

✓ «Ямде лий» газетлан почто, почтальон гоч, мўнтў гыч лекде, онлайн возалташ лиеш.

Индекс – П4696.

Ак – 432 тенгеат 48 ыр.

✓ Редакцийыш толын але йынгыртен, подпискым ыштен кертыда.

Ак – 150 тенге.

✓ Электрон газетымат налаш йўн уло.

Ак – 150 тенге.

Реклама.

Черетан сенымаш

«ЗУМ» йоча киностудийыш коштшо ўдыр-рвезе-шамыч туныктышо Е.Н.Спиридонован вуйлатымыж почеш «Диалог поколений» всероссийский медиапаша заочный конкурсышто сенгышыш лектыныт. Нуно «Таковы условия» фильмым аклаш колтеныт. Шукерте огыл Марий Эл Республикысе образовательный да науко министр Л.А.Ревуцкая чолга участник-влак дене вашлийын мутланен (снимкыште). Йоча-

шамыч сенымашышт, ончыкылык шонымашышт дене палдареныт. Икмыняр ўдыр-рвезым «Бумеранг» всероссийский фестиваль-форумын финалышкыже ўжыныт. Тудо «Орлёнок» всероссийский йоча рўдериште 27 сентябрь марте эртаралтеш. Сенымашым тыланена.

Х.АЛЕКСАНДРОВА
ямдылен.

Фотом министерствын архивше гыч налме.

Историйым шергалына

★ 1790 ий 11 сентябрьыште Федор Ушаковын вуйлатыме руш эскадр Шем теңызыште Тендра мыс воктене турко флотым кырен шалатен. Тылеч вара Шем теңызыште руш флот озаланен. Кредалмаш руш-турко сар годым (1787-1791 ийла) лийын. 11 сентябрь Российыште Воин чап кече семын палемдалтеш.

«Илышын чўчалтышыже»

Школыштына тунемше-влак туныктышышт дене пырля «Капля жизни» акциийыш ий еда ушнат (снимкыште). Тудо Терроризм ваштареш кучедалмаште икоян улмо кечылан пўлеклалтын. 2004 ийыште Йўдвел Осетийысе Беслан олаште лийше шучко событий-влак годым, йоча да кугыен-влакым заложникыш налмеке, нуно ик чўчалтыш вўдым йўын кертын огытыл. Ты кечым шарнен, ме сортам чўктенна. Тыгак, кидкопашке вўдым налын, пеледышыш шавенна. Тек тўнямбалне тыныс илыш лиеш! Тек йоча-влак кажне кечылан куанен шыргыжат.

Фотом школ архив гыч налме.

Марий Турек, Нартас.

С.МИЛОЧКИНА.

Российысе увер

«Эпос земли

Русской» всероссийский усталык конкурс –

6-25 ияш йоча да самырык ең-влаклан. Келшыше тагнасым ойырен, сўретым сўретлыман але скульптурым ненчыман. Тўрыс увер – tuntukru сайтыште.

5-11-ше класслаште

тунемше-влакым да студент-шамычым **Национальный технологий олимпиадыште** уш-акылыштым тергаш ўжыт. Кугурак класслаште тунемше-влак сенгышыш лектыт гын, инженер профессий дене кылдалтше кўшыл тунемме тўнежлашке тунемаш пурымышт годым кугыжаныш экзаменлан 100 баллым шындат.

Интернет-журналист да блогер-влак, «**DOT-журналистика. Юнкоры**» всероссийский конкурсышко ушныза. Эссем, статьям серыза, фоторепортажым ямдылыза, видеом войзыза.

Тўрыс увер – vsekonkursy.ru сайтыште.

Марий Элысе увер

21-22 сентябрьыште Йошкар-Олаште да Оршанке районышто «Сылнымут шыже-2023» республикысе семинар-совещаний эртаралтеш. Тушко тўналше автор-влакым ўжыт.

7 октябрь гыч

4 ноябрь марте Ленин лўмеш тўвыра полатыште «Марий Эл – место силы» республикысе калык усталык фестиваль лиеш. Тушко латныл район да кум ола гыч мурызо, куштызо да артист-влак мастарлыкыштым ончыкташ тўналыт.

Марий Эл

Республикысе тўвыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министрствыште ончер почылтын. Тудо министерствын 70 ияш лўмгечыжлан пўлеклалтын.

«Тау, йоча газет!»

«Ямде лий» газетын чолга юнкоржо-влак шукерте веле огыл парт коклаште шинчат да арня еда серышыштым редакцийыш колтат ыле. Таче марий тўняште сайын палыме улыт. Нунын кокла гыч иктыже — К.Быкова (снимкыште). Кристина Марий кугыжаныш университетыште марий йылмым, литературым да англичан йылмым туныктышылан тунемеш. Тыгак «МЭТР» телеканалыште корреспондентлан пашам ышта. Ёдыр дене шинчаваш мутланышна.

— Кристина, тый пеш чолга улат. Школьшто тунеммет годымат эре ончылно ли-йынат, очыни.

— 1-4-ше класслаште Старсела школышто тунемынам, вара Конганур школышко кусненам. Тўрлў мероприятийыш, конкурсыш, олимпиадыш эреак ушнаш тыршенам да сенгышыш лектынам. Почеламутым сылнын лудмо конкурслашке эн шуко коштынам, очыни.

— Ала уста поэт-влакын возымыштым лудын сераи кумылакынат?

— Мый поэзий книга-шамычым изинек лудаш йоратенам. Кугурак шўкалтышым, мутат уке, школышто туныктышовлак ыштеныт. Тыгак «Ямде лий» газетыште савыкталтше почеламут-шамыч сераш шулдыранденыт. Икымше почеламутем кумшо классыште тунеммет годым шочын. Тудо Марий Эл нерген лийын да йоча газетеш савыкталтын.

— Чолган возкалыметлан 2014 ийыште «Марий юнкор»

слётшышко усталыкетым виякдаш йўжыныт.

— Тўрлў кундем гыч погынышо юнкор-влак дене Йошкар-Олаште ик арня мастарлыкнам таптенна. Лужавуйна Вера Горохова лийын. Поэт, прозаик, журналист-шамыч дене вашлиймаш шинчымашым келгемдаш полшен да утларак сераш таратен. Тунамсе юнкор-влак дене ятыр ий кылым кученна, кызытат тўрлў соцкылыште вашла возкалена. Шарналташ гын, тиде Олеся Васеева, Наташа Буркова, Егор Фёдоров, Максим Юзыкбаев, Наташа Алексеева. Чылалан шокшо саламым колтем. Тыгак йоратыме «Ямде лий» газетлан кугу илыш корныш лекташ полшымыжлан кугу таум ойлем.

— Кристина, тый кызытат почеламутым возет. Пашатат усталык шўлышан. Илышыт лектышым, сенымашым тыланем.

Х.АЛЕКСАНДРОВА мутланен.

Фотом еш архив гыч налме.

Конга пайрем

Эрдене эр кынелыым,
Кован паша шолеш...
Пурталын пум нелым,
Конгаш олташ пижеш.

Поген шында ўстелыш
Сий-чесым, ямдылен,
Ончалын урем велыш,
Унам вуча кастен.

Кован ўмбалне шовыр —
Чылт йўксыла коеш.
Кугу ош порсын шовыч
Ласкан ўмбака возеш.

Вашкат пошкудо-влакше,
Шинчат ойлен, мурен.
Пеш писын эрта касше —
Марий Конга пайрем!

Сылнымут ушен

Снимкыште: Вова — поэтессе Мардан Рая дене пырля.

«Наследие» чапле программым ончыктеныт. Марий самырык театрын артистше Михаил Александров театр илыш нерген каласкален, онгай мастер-классым эртарен. Алёна Александровна Ивановалан пайдале мероприятийлан кугу таум ойлем.

Вова МУХИН.

Кужэнгер, Кугу Лаждўр.

Кугешнем

Шочмо йылме дене лекше «Ямде лий» газет 90 ияш. Тиде кугезе тукумын пўлекше да поянлыкше. Кужу корным эртен гынат, лўмжым да чапшым эре кўшнў куча. Шуко серызе сылнымут пашажым «Ямде лий» гыч тўналын. Йоча газет ончыкылык илышыштлан кумда корным почын. Шке жапыштыже В.Рожкин, В.Иванов, А.Казакова, А.Ярыгин, М.Казаков да ятыр молат чолган возкаленыт. Мыят «Ямде лийын» юнкоржо улам. Тидын дене кугешнем.

Кира ВЕСЕЛОВА.

У Торьял, Токтарсола.

Лилия Эриковна коло индеш ий ончыч шочмо школьшкыжо пашам ышташ толын. Тиде жапыште икмыняр тукумлан келге шинчымашым пуэн, кугу лектышышке шуын. У Торъял школьшто химий предметым келгын туныкта, 10-11-ше класслаште тунемше-шамычлан ешартыш курсым вўда. «Ты корно дене каяш кумылан-влак ожнысо семьянак ятырын улыт мо?» – йодым.

– *Икмыняр ий ончыч пеш шурын лийыныт. Пытартыш ийлаште шагалемыныт. Шагалын улыт гынат, келге шинчымашым налаш шинчашт йўла. Кугыжаныш экзаменым сайын кучаш ончылгоч ямдылалтыт. Кугу шоньмашке шуаш манын, кажне кечын изирак ошкылым ыштат, ончыко йўшан дене каят. Мый нунын дене моткоч кугешнем,* – оила Лилия Эриковна.

Школьшто химий предметым келгын тунемаш чыла йон уло. Чыла лабораторный, практике пашам план почеш эртарат. Тидын шотышто лаборант Г.Н.Речкина моткоч полша. Ешартыш курсышто гын эшеат келгын шымлат. Тылеч посна Л.Глушкова тўрлў онай методике дене пайдалана. Кажне йоча ойыртемалтеш, темым куштылгын але йўсын-

Уста туныктышын сенымашыже лын

Химий предмет школьшто ик эн нельлан шотлалтеш. Тудым Кажне йоча умылыжо манын, туныктышылан кугу мастарлык кўлеш. У Торъял школьшто химийым туныктышо Л.Э.Глушкова шочынак – туныктышо. Тудын помышыж гыч лекше ятыр ўдыр-рвезе медицине корным ойырен. Эсогыл южышт Москосо кўшыл тунемме тўнежыште шинчымашым погат.

Снимкыште: Л.Э.Глушкова – тунемшыже-влак Иван Новосёлов, Юлия Макарова, Мария Домрачева дене пырля.

рак умыла. Садлан туныктышо лично-ориентированный йўным кучылтеш. Тунемше кужу жаплан шарнен кодшо, тўрлў металлым мотор сўретыште ужшо манын, презентацийым ямдыла.

Школьшто налме келге шинчымаш олимпиадылаште ушакылым тергаш да сенгышыш лекташ полша. Лилия Эриковнан тунемшыже Григорий Ложкин 2021 ийыште химий дене всероссийский олимпиадыште призёр лийын. Кызыт тудо М.В.Ломоносов лўмеш Москосо кугыжаныш университетыште тунемеш. Тыгак Российысе шанче академийыште пашам ышта, ятыр шымлыме пашам воза. Моло тунемше-влакат, олимпиадын районысо йыжынгыштыже сенгышыш лектын, республикыште таҥасат. Ёмаште 9-ше классын тунемшыже Анас-

тасия Мамаева уш-акылжым терген да кумшо верыш лектын. Ёдыр-рвезе-влак школьштак проект пашалан тунемыт, форум ден конференциялашке ушнат да сенгыше лийыт.

– *Сандалык, холодильникысе пакчасаска ден емыж-саска да моло теме дене проект пашам возат. Нуно увер дене веле огыл палдарат, икмыняр опытым эртарат, келгын шымлат. Ёдыр-влаккан косметикым лончылаш онай. Рвезешамыч, мутлан, химий батарейым иже погат,* – оила Лилия Эриковна.

Л.Э.Глушкова шке предметшым моткоч йўрата да сайын пала, садлан тунемшыже-влакымат кумыланден да ончыко вўден мошта. Лилия Эриковна пашаштыже лектышым, сенгымашым тыланена.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.
Фотом школ архив гыч налме.

Кокымшо ава

Аида Михайловна – поро туныктышо. Ме шурын улына, тўрлын тунемына. Туге гынат кокымшо авана кажныжым пагала да умыла. Келге шинчымашым пуаш тырша. Ме тудын дене кугешнена.

Ангелина ВАСИЛЬЕВА.

Туныктышым арам огыл кокымшо ава дене таҥастарат. Туныктышына мемнам шке икшывыж семьянак йўрата, шымата. Тудын поро мутшо чоннам эмла. Тунемшыже-влакым кугу илыш корнышко шогалташ чыла ышташ ямде.

Ксения БОГОЛЮБОВА.

Морко, Коркатово.

Йоча-влак моторлык, модыш, йомак, муро, сўрет, шоньмаш, усталык тўнялаште илылаш улыт. Тиде тўня тудым лудаш да возаш туныктымо годымат йырже лийлаш. Шинчымаш тошкалтыш дене икымше гана кўзымў годым икшывын шижмашыж деч тудын ончыкылык корныжо шога.
В.СУХОМЛИНСКИЙ.

Кажне кечыже – сенымаш

Эре ончыко кайыше, чулым, шонымашке шуаш тыршыше ўдыр-рвезе-влакым «Артек» тўнямбал йоча рўдерышке ий еда погат. Н.А.Заболоцкий лўмеш 2-шо номеран Шернур школышто шымше классыште тунемше Евгения Иванова (снимкыште) чыла шотыштат келшен толеш. Матарлыкшым тўрлў конкурсышто терга, волонтер пашам шукта. Сенымашыже-влак рўдерысе «Морской» лагерьыште канаш йўным ыштеныт.

– *Артист койышемым изинек вияҗденам. Тидлан авам Светлана Николаевна шўжалтышым ыштен. Йоча-влакым мураш туныктымыжым ужын, мыят кумылаҗынам. Муро деч посна илаш йокрок, шонем. Сценыш лекмеке, шкемым мурышо кайык гай шижам. Ончаш толшо калыкын совым рўж кырен вашлиймыже кумылемым нўлта,* – ойла Евгения.

Ўдыр И.Н.Молотов лўмеш йоча сымыктыш школысо «Хоровое пение» пўлкам тений тунем пытарен. Ты

школ тўрлў вере лияш, у еҗ-влак дене вашляш йўным ыштен. Кодшо ийын «Творческие люди» проект полшымо дене Санкт-Петербургыш экскурсий дене миен. Тений шошым «Орлёнок» всероссийский йоча рўдерыште лийын.

– *«Артекым» юзо тўня манаш лиеш. Тушко логалмемлан моткоч куаненам. Индешымше смене «Движение вверх» маналтын. Ме чынжымак эре кўжинў лияш тыршиенна. «Делай, как Артек!» фестивалыште сенгышыш лектынна,* – палдара Евгения.

Фотом еш архив Гыч налме.

Ўдыр марлат, рушлат мура. «Элым аралыше-влаклан», «Голос детства», «Авам дене пырля» республикысе конкурслаште сенгышыш лектын. Тыгак «Грация» куштышо ансамбльыш коштеш.

Е.ИВАНОВА.

Куанле увер

Школна куанле увер дене темын. Мемнан деке самырык туныктышо Дарья Олеговна Константинова пашам ышташ толын. Тудо марий да англичан йылме-влакым туныкташ тўналеш. Тыгак уста ўдырлан визымше классым вуйлаташ ўшаненыт. Дарья Олеговна, тыланда тунемше ден ача-ава-шамычын пагалымашыштым, усталыкым, пашаште лектышым да сенымашым тыланена.

Л.КОШАЕВА.

Волжский, Пўтъял.

Конкурс

Туныктышо династий-влаклан «Лучшая педагогическая династия» всероссийский конкурсым увертареныт. Кум танас уло: «Фундамент будущего» «Призвание быть» «Из века в век». Икымше йыжынгышке ушнаш манын, династийын фотографийжым ямдылыман, ешын, тукумын туныктымо пашаште лектышышт да сенымашышт дене видеошто палдарыман.

Кокымшо йыжын 9-12 октябрьыште Уфа олаште лиеш. Йодмашым ped.dynasty@bspu.ru адрес дене электрон почтыш 15 сентябрь марте колтыман.

Фотом школ архив Гыч налме.

Синквейн

Школ

Мотор, волгыдо.

Туныкта, умылтара, пойдара.

Школыш куанен коштам.

Шинчымаш.

Савелий ФЁДОРОВ.

Морко, Эгерсола.

Усталыкшылан мучаш уке

Туныктышына Валентина Ивановна фольклор кружокым ятыр ий вуйлата. Ме куштымашым тунемына, ожнысо калык модыш дене модына, йомакым ончыктена. Конкурсышто мастарлыкнам тергена. «Фольклориада» районысо конкурсышто кокумшо верым налынна. Ёмаште «Самырык тукум» республикысе фестивалыште сенгышыш лектынна. Туныктышынан усталыкшылан мучаш уке. Мемнам сайын ямдылымыжлан кугу таум ойлена.

Карина ИВАНОВА.

У Торъял, Кузнеч.

Чывигыже улына

Туныктышына эн сай, эн ушан да поро кумылан. «Кокытаным» але «кумытаным» налына гын, тургыжлана. «Визытаным» налына гын, куана, мемнан дене кугешна. Тудын кидше шўртньў: кеч-могай пашам ыштен мошта. Мыланем технологий урок пеш келша. Мый ургаш, тўрлў поделкым ышташ тунемынам. Сўретлашат йўратем. Уста туныктышем деч примерым налам. Вероника Степановна Чиркаева – чыве, ме тудын чывигыже улына.

2-шо номеран Кузнечер школ.

Даша ГОРОХОВА.

Писе да пүсө уш

У увер

Уверым шарнен кодаш манын, текстыште эн ончыч тўн шонымашым муза. Тезисым тўрлө тўсан кагазыш возен лука але тўрлө фломастер дене палемдыза. Тудым пөлемысе пырдыжыш пижыктыза. Вара черет дене икмынар гана йўкын лудса да каласкалыза. Шинча ончылно тидым сўретлаш тыршен шарнен кодса. Тунемын ноенда гын, икмынар минут каныз.

Йот шомак

Тўрлө тўсан картон гыч картычке-влакым пўчкын лука але изирак стикерым кевытыште налза. Тушан йот шомаклам возыза. Нуным пачер мучко пижыктыза. Тыгодым келшыше арвер пелен верагдаш тыршыза. Тыге писынак шарнен кодын кертыда. Мутлан, малыме вер пелен «омо», «йўд», «ноенам», «йологай» шомак-влак келшен толыт. Нунылан канде тўсым ойыраш лиш.

- Сайын тунемаш манын, йоча пайдале кочкышым кочшаш. Эрдене муно ден сырлан кугу тўткышым ойырыман. Кечывалым шокшо кочкыш лийшаш. Кочмо шумо годым пўкшым, шоколадым пурлаш келшен толеш. Пўкш шонаш полша, шоколад кумылым нөлта.

- Ёстел пластилин дене амырген гын, кушкыл ўй

Урокым ышташ полшеда?

Йоча-влак угыч парт коклашке шинчыныт. Урокышто кажне кечын у темым тунемыт. Тудым пенгыдемдаш манын, мөнгысө пашам ыштыман. Шуко йоча, утларакше тўналтыш класслаште, ача-аван польшыштым вуча. Мынар ий марте йоча пелен шинчыман! Тиде йодышлан вашмутым психологий да педагогике, медицине да социальный польшышым пуышо «Детство» рўдерын учитель-дефектологшо Л.К.Стадухина пуа:

– Изирак класслаште тунемше-влак жапым чын кучылт огыт мошто. Сандене ача-ава-влакклан эн ончыч тидлан туныктыман. Кажне кечын урокым ик жапыште ыштыме, жапым канаш, малаш, модаш ойырыммо нерген умылтарыман. Мөнгысө пашам ыштыме годым темым умылымыжым эскерыман. Шкевуя тыршыме годым мокталтыман. Кугурак класс

марте урокым ышташ полшымо дене йоча ача-авалан веле ўшанаш тўналын кертеш. Шке пўжвўдшым йоктара, жапым чын кучылтеш гын, «сапым» изиш луштараш лиш. Туге гынат тўткөлийман. Нине ой-кагаш-шамычым шотыш налыда гын, икшывыда шкевуя пашам ышташ, мутым кучаш, шке вийжылан ўшанаш тунемеш.

Е.ИВАНОВА.

Мастар кид

Картон, тўрлө тўсан гофр кагаз гыч ручка ден карандашлан атым тыге ышташ лиш.

Картон гыч онгымы ыштыза. Тудым висен, гофр кагазым пўчкын лука да йырже клей дене кучыктыза. Вес кагазыш пылым сўретлыза да пўчкын лука.

Тушко тўрлө тўсан кагаз гыч ыштыме онгымы пижыктыза.

- Сайын тунемаш манын, йоча пайдале кочкышым кочшаш. Эрдене муно ден сырлан кугу тўткышым ойырыман. Кечывалым шокшо кочкыш лийшаш. Кочмо шумо годым пўкшым, шоколадым пурлаш келшен толеш. Пўкш шонаш полша, шоколад кумылым нөлта.

- Ёстел пластилин дене амырген гын, кушкыл ўй полша. Ёйым атыш пыштыман да пушкыдо куэм дене йыгыман. Ёмбачше ару лапчык дене ўштман.
- Ош вургемыш гуашь пижын гын, лимон кислота, уксус полшат. Амыргыме верым лимон кислоташ але уксусеш нёртымө мамык диск дене чия тўр гыч покшекыла йыгыман да порошок дене мушкын колтыман.

- Рюкзакыште тетрадьым писын мунеда гын, тетрадь тўрым тўрлө тўсан маркер дене чиялтыза.

- Урокышто налме уверым сайынак шарнен кодаш манын, тудым ты кечынак пачаш-пачаш лудман. Мутлан, малыме деч ончыч келшен толеш.

Кинде - илыш вий

«Кинде – эн тутло да пайдале кочкыш», – кажне ентые ойла, очыни. «Кинде – тиде илыш вий» калык-мутым чыланат колында, шонем. Тудым эше кокымшо парентге манын ойлат. Ожно сар годым кинде ситен огыл. Калык шужен илен. Шоналташат шучко. Вет киндым пурлатат, чонетлан сайын чучеш, вий-куат ешаралтеш. Йоча-влак, аралыза тудым. Кинде – мемнан илышна.

Ксения АЛЕКСЕЕВА.
Морко, Шүргыял.

Тунуктышо у теме дене палдара:

– Таче мый тыланда Пифагорын теоремыжын илышыште кӱлешлыкше нерген каласкалаш тӱнгалам. Шенгел парт коклаште шинчыше Мичу тӱршталтен кынелешат, ойла:

– Екатерина Петровна, кӱлеш тудо, кӱлеш! Ме тыланда тӱрысnek ӱшанена.

Волгыдо корно дене

Паша – волгыдо илыш корно. Поро паша кок ӱмыран. Марий калык тыге ойла. Кугезына-шамычын ойыштым меат, йоча-влак, сайын шарнена. Кертына семын

Фотом еш архив гыч нӱлме.

да йӱн лийме годым илалше-шамычлан полшена. Шукерте огыл волонтёр еш-влак да йоча да самырык-влакын «Движение Первых» россияысе толкыныштын енге-шамыч дене посёлкышто илыше Р.С.Зайцева дек унала миенна. Ме парентгым тӱшкан луктынна, погенна (снимкыште). Кова моткоч йывыртен да поро шомакым каласен. Тиде тунемме идалык гыч школыштына «Ровесники» волонтёр отряд пашам ышташ тӱнгалеш. Садлан тыгай пашашке шукурак тунемше ушна, шонем.

Полина ЩЕГОЛЕВА.

Марий Турек школ.

Тазалык азбуко

Театр Шкетана		Шкетан театр	
СЕНТЯБРЬ		ОКТАБРЬ	
СЕНТЯБРЬ			
28	чт 18:00	Открытие 105-го театрального сезона ЭЛНЕТ Драма	С. Чокайна 3 ч. 10 м.
30	сб 16:00	ОКСА ТУЛ /Блеск монет Народная комедия на основе произведений С. Чокайна	Ю. Байгуза, В. Пектев 2 ч. 10 м.
ОКТАБРЬ			
6	пт 18:00	МӱКШ ОТАР /Посека Драма	С. Чокайна 1 ч. 45 м.
7	сб 16:00	МӱНДЫР ЯЛЫШ ТОЛЫН КАЧЕ Комедия /Хутор, престиж и колпи	В. Ольховская 1 ч. 50 м.
8	вс 11:00	ЗОЛУШКА Сказка На русском языке	по мотивам сказки Ш. Перро
8	вс 16:00	ПОСАДИТЬ ДЕРЕВО Шутка в одном действии На русском языке	А. Житковский 1 ч.
14	сб 16:00	УШ ЙОММЕШ ЙӱРАТЫМАШ Комедия /Любовь до потери памяти	В. Красногоров
15	вс 16:00	ОСКАР И РОЗОВАЯ ДАМА Письмо Богу На русском языке	Э.-Э. Шинт 1 ч. 30 м.
18	ср 18:00	ЮМЫНӱДЫР /Дочь Бога Мюзикл	Н. Пушнина, С. Ядукова 2 ч.
19	чт 18:00	ТЕРГЫШЕ /Ревизор Комедия	Н. Богоя 3 ч.

КАССА (8362) 78-13-78

SHKETAN.RU

Калык пале

► Пызлыгычкешуко – йӱран шыжылан.

► Кож лӱсын ужаргыже пыташ тӱнгалын – шӱлым тӱредаш йӱра.

Палаш онгай

Ур кечыште шӱдӱ пӱгылымым кочкын кертеш. Пӱртӱсышто 3-4 ий, а арыкыште 9-12 ий ила.

Сӱретым чиялтыза.

«Ямде лий» газет
Тӱн редактор олмеш
Х.Г.АЛЕКСАНДРОВА.
Индекс: П4696.
Тираж 1550 экз. Заказ
Формат – А-4-8.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamdelii>
E-mail: yamde_lii@mari-el.ru
(документ кагазлан),
yamde_lii@mail.ru
(автор-влаклан)
Сайтын адресше: yamdelii.ru

УЧРЕДИТЕЛЬ:
Марий Эл Республикысе
Культур, печать да
калык-влакын пашашт
шотышто министерстве.

Газетым редакцийште погымо да версталыме, «Марий Эл Республикысе Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскериме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ № Ту52-01335,
2021 ий 29 сентябрьште пуымо.

0+
Печатьш пуымо жап –
14-00,
фактически – 13-00

Авторын да редакцийын шонымышт тӱрлӱ лийын кертыт. Серыш-влак мӱнгеш огыт колталт.
Ак – кутырен келшыме почеш.
Редакцийын да издательнын адрессене:
424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20-шо пӱрт.
Тел. 8(8362) 45-22-82.

Конкурсым иктешлена

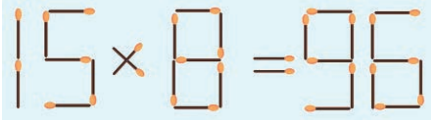
Фотоконкурснам иктешлаш жап толын шуо. Йоча-влак, шочмо кундемышт дене кугешнен, могай гына мотор фотом колтен огытыл?! Икте мотор уремыштыже войзалтын, кокымшо – посто гай койын кийыше пасушто, весе – курыкышто, нлымше – памаш воктене... Южышт эсогыл пӱя я эгер серыште гармоньым, шиялтышым шокталтеныт. **Морко посёлко гыч Ульяна Макарова**, марий тувырым чиен, Морко район Унчо селасе «Тошто марий суртпече» тоштер да этнографий комплексшке миен да шепка воктене фотом ыштен.

Ончен куанет! Ульянан фотожо эн шуко лайкым поген. Шокшын саламлена да редакцийыш пӧлеклан вучена.

9 сентябрь – Судокун кечыже.

3							4
		2		6		1	
	1		9		8		2
		5				6	
	2						1
		9				8	
	8		3		4		6
		4		1		9	
5							7

Ик шырпым верже дене вашталтен, чын вашмутым ыштыза.

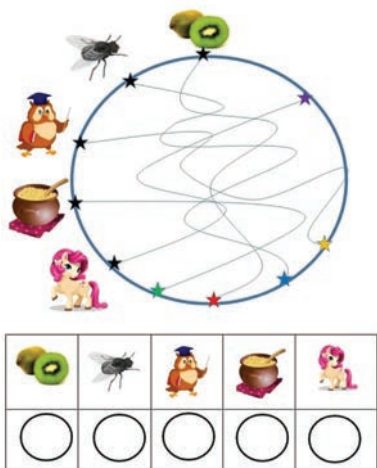

Фокус

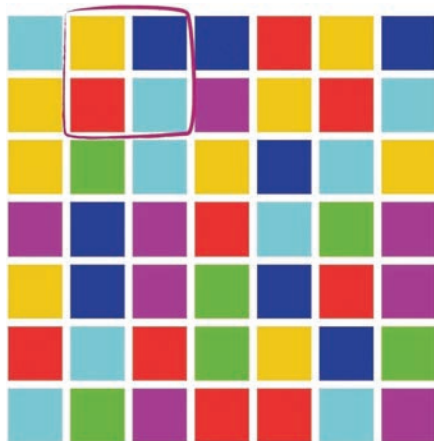
«Пурыс куржеш»

Кӱлеш: вӱд, талинга, шем пурыс, кӱмыж-совлам мушмо средстве.

Вӱдан талингаш шем пурысым опталза. Парням кӱмыж-совлам мушмо средстве чыкыза. Лукмеке, вӱд ӱмбалне кучыза. Пурыс «куржын пыта».

Сӱрет-влак могай тӱслан келшен толыт!

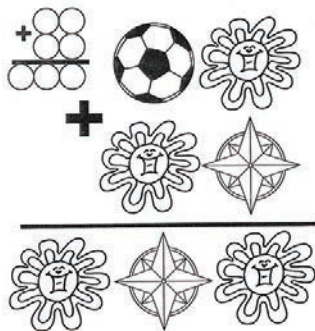

Кӱшнӧ палемдыме ужашым эше кушто уждыда?

Айста модына

Лӱметым му

Кажне участник кум лаштыкеш лӱмжым воза, тодыштеш да вӱдышылан пуа. Вӱдышӧ лаштык-влакым вара, йоча-шамыч почела-почела луктедат. Мастарлыкым ончыктен, шке лаштыкым погыман.

Сӱрет олмеш могай числа-влакым шындыман!

Тушто

Кенгежым кочкышым ямдыла, теле гоч изи пӧртыштӧ ила.

Мичу ден Машалан чодыраш миен шуаш корным ончыктыза.

Чодыра гыч Миша коважлан 2 ошпонтгым, 3 шопкевапкам, 4 кармывонтгым да 5 синяпкам поген конден. Коважлан шӱрым шолташ мыняр понго кӱлын?